

გურამ ჯოლია
, სტუ-ს სრული პროფესორი
თამარ აბუაშვილი,
სტუ-ს დოქტორანტი

დღეს სოციალური მედია დიდი პოპულარობით სარგებლობს. სოციალურ ქსელებსა და ბლოგებს სტუმრობს მსოფლიოს ინტერნეტ-მომხმარებელთა სამ მეოთხედზე მეტი.

სოციალური ინტერნეტ-ქსელების ისტორია 1970-იანი წლების ბოლოდან დაიწყო, როდესაც შეიქმნა BBS-Bulletin Board Sistem - განცხადებების დაფის სისტემა-ონლაინური შეხვედრების ადგილი, რომელიც საშუალებას აძლევდა მომხმარებლებს სპეციალური კოდების საშუალებით დაემყარებინათ კომუნიკაცია ცენტრალურ სისტემასთან, საიდანაც შეიძლებოდა ფაილების ან თამაშების გადმოთვირთვა და სხვა მომხმარებლისათვის შეტყობინებების პოსტინგი. BBS სისტემაში შესვლა ტელეფონით ხდებოდა და მას იმ დროისათვის იშვიათი კომპიუტერული სისტემებისა და ტექნოლოგიების სპეციალისტები მიმართავდნენ. ისინი წევრებს ძირითადად ინტერესთა ჯგუფების ან სოციალური ასპექტების მიხედვით აჯგუფებდნენ. ეს სისტემა 1980-იან წლების ბოლომდე მოქმედებდა, ხოლო 1991 წლიდან, როდესაც ინტერნეტი ფართო მოხმარებისათვის გაიხსნა, სოციალური ქსელების ახალი თაობა ტომ ჯენინგსის FidoNet-ი წარმოიშვა, რომელმაც ერთმანეთთან დააკავშირა მრავალი ადრე ჩაკეტილი BBS სისტემა.

უკვე რამდენიმე წელია სოციალური ქსელები ინტერნეტ-მერკეტინგის მნიშვნელოვანი ნაწილია. ეჭვიც არ არის, რომ ეს ფენომენი უფრო გაძლიერდება. რა თქმა უნდა, კორპორატიული ამერიკა ტნიტერ, ლინკედინ, ფაცებოოკ, youtube-ის საშუალებით მრავალ მომხმარებელს პოულობს, მათ უკვე google+ -ის საშუალებითაც დაიწყეს მომხმარებლის მოზიდვა.

მსოფლიო ბანკის მინაცემების მიხედვით, საქართველო ბიზნესის კეთების სიმარტივით მე-12 ადგილს იკავებს მსოფლიოში.

ერთ-ერთი ცნობილი მოაზროვნე სტივენ ჯონსონი საუბრობს იმაზე, თუ საიდან მოდის კარგი იდეები, თუ როგორ შეცვალა ინტერნეტმა კომუნიკაცია და საშუალება მოგვცა ჩვენი იდეების განვითარებისათვის და თანამოაზროვნეების პოვნისთვის.

ვებ-საიტი, როგორც ცნობილია, დღეს საზოგადოებასთან და მიზნობრივ ჯგუფებთან კომუნიკაციის დამყარების ერთ-ერთი ეფექტური საშუალებაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ვებ-საიტი კომპანიისათვის, განსაკუთრებით კი მცირე ბიზნესისათვის საჭირო რესურსია.¹

ვებ-საიტი ცნობადობის გაზრდაში გვეხმარება. ცხადია, მცირე ბიზნესის შესახებ მედია წყაროები არ საუბრობენ, ვებ-საიტის შექმნის შემთხვევაში ინფორმაცია მედიაში თუ არა, ინტერნეტში მაინც გამოჩნდება.

ვებ-საიტზე უნდა იყოს ინფორმაცია ბიზნესის შესახებ, საკონტაქტო ინფორმაცია კომპანიასთან, ინფორმაცია თქვენს პროდუქციაზე და თქვენს საქმიანობაზე. კარგი იქნება თუ ვებ-საიტზე განათავსებთ ბლოგს, რა თქმა უნდა, თქვენი მიზნობრივი ჯგუფებისთვის საინტერესო პოსტებით. ეს თქვენს საიტზე მომხმარებლების დაინტერესებას გაზრდის და დაგეხმარებათ საიტი გამოჩნდეს ცნობად საძიებო სისტემებში.

ასევე დიდი მნიშვნელობა აქვს საიტის დიზაინს: ვებ-საიტზე განთავსებული ყველა ბმული უნდა იყოს მოქმედი, ყოველი გვერდი სწრაფად იხსნებოდეს და საიტის სტრუქტურა ადვილად გასაგები იყოს რიგითი მომხმარებლისათვის.

მართალია, სხვადასხვა კომპანიაში ვებ-საიტი ექვემდებარება მარკეტინგის, ან მედიასთან ურთიერთობის მენეჯერს, მაგრამ უკეთესია, როდესაც ვებ-საიტი არის PR მენეჯერის კომპეტენციაში. ამ შემთხვევაში ვებ-საიტი სწორედ შეძლებს კომპანიის იმიჯის ამაღლებას, ბრენდის მახასიათებლების გადმოცემას და მომხმარებლის კეთილგანწყობილების გაძლიერებას.²

ინტერნეტი ბოლო წლებში ინფორმაციის პირველად წყაროდ იქცა. ეს იმიტომ, რომ ხალხი ტელევიზორში კომერციული რეკლამებით გაჟღენთილი ახალი ამბების ყურებას, ინტერნეტში ინფორმაციის მოძიებას აარჩევს. მაგრამ მომხმარებელი ინტერნეტს უმეტესწილად ინფორმაციის გასაგებად კი არა, კომუნიკაციისთვის იყენებს. მაგ: ელ-ფოსტა, სოციალური ქსელები, ჩეთი, მესინჯერი და ა.შ.

უკანასკნელი 10 წლის მანძილზე ინტერნეტი შემჩნეულად იქცა უამრავი ადამიანის ცხოვრების განუყოფელ ნაწილად. 2011 წლის მონაცემებით თბილისში, ქუთაისსა და ბათუმში უკვე მოსახლეობის 50%-ზე მეტი იყენებს ინტერნეტს. შედარებით მცირეა მომხმარებელთა რაოდენობა საქართველოს სხვა ქალაქებში.

вы электронной коммерции (маркетинговый подход). Журнал: `Маркетинг в России и за рубежом. №6 / 2003. № 4.

2 Туватова В.Е. Использование интернет-технологий в маркетинге туризма. журнал: `Маркетинг в России и за рубежом-. №2 / 2005.

1 Гречков В.Ю. Современное состояние и перспекти-

1990-იანი წლების შუა პერიოდიდან შეიქმნა აპოლო, Amazon-ზე დაიწყო ნიგნების გაყიდვა და 1995 წელს შეიქმნა პირველი თანამედროვე ტიპის სოციალური ქსელი ჩლასსმატეს.კომ, რომელსაც დღესაც 40 მლნ წევრი ჰყავს.

Facebook 2004 წელს მხოლოდ ჰარვარდის უნივერსიტეტის სტუდენტებისათვის კამპუსზე კომუნიკაციის მიზნით შეიქმნა და ასეთად დარჩა ორი წლის განმავლობაში, ხოლო 2006 წელს გაიხსნა ფართო საზოგადოებისათვის. დღეს მას სხვადასხვა მონაცემებით 1 მილიარდ 750 მილიონზე მეტი წევრი ჰყავს და მისი წარმატების მიზეზია სიმარტივე, მრავალფეროვნება, რეკლამების განთავსების კარგი ადგილმდებარეობა. იგი სიამოვნებას ანიჭებს მომხმარებლებს და ინვესტორებსაც იზიდავს და დღეს ყველაზე პოპულარულ სოციალური ქსელია.

საინტერესოა ის ფაქტიც, რომ ინტერნეტის მომხმარებელთა რაოდენობასთან ერთად, გაიზარდა მოხმარების სიხშირეც. სავარაუდოდ ამის მიზეზი გახდა ის, რომ კომპიუტერის გარდა ინტერნეტის მოხმარება დაიწყო ტელეფონით, იპად-ით და უკაბელო ინტერნეტით სარგებლობა უკვე საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებსა და კაფეებში გახდა შესაძლებელი.³

2013 წელს ყველაზე პოპულარული სოციალური ქსელია ჭაცებოკ, რომელსაც თვეში საშუალოდ 750 მლნ ადამიანი სტუმრობს. შემდეგ პოზიციებს იკავებს თნიტერ, გინკედინ და ა. შ. (ცხრ.1).

ცხრ. 1. სოციალური ქსელების პოპულარობა მსოფლიოში (2013)

№	სოციალური ქსელი	ვიზიტი თვეში (მლნ)
1.	Facebook	750
2.	Twitter	250
3.	Linkedin	110
4.	Pinterest	85,5
5.	MySpace	70,5
6.	Google Plus+	65
7.	DeviantArt	25,5
8.	LiveJournal	20,5
9.	Tagged	19,5
10.	Orkut	17,5
11.	CafeMom	12,5
12.	Ning	12
13.	Meetup	7,5
14.	Mylife	5,4
15.	Multiply	4

წყარო: www.ebizmba.com

³ ქართულ ინტერნეტ-მომხმარებლებში სოციალ-
www.ebizmba.com

ური ქსელები დიდი პოპულარობით სარგებლობს. ინტერნეტიზაციის ხარისხისა და დაფარვის ზრდასთან ერთად, სულ უფრო აქტიულობს სოციალური მედია, არა მხოლოდ ინდივიდუალური გამოყენების მიზნით, არამედ როგორც ბიზნეს-მარკეტინგული საკომუნიკაციო არხიც.

2009 წლის დასაწყისში ქართველ ინტერნეტ-მომხმარებელთა მხოლოდ 43% სარგებლობდა სოციალური ქსელებით (ყველაზე პოპულარული იყო Odnoklassniki.ru 91%, 14%- My space.com, დანარჩენი სხვა ქსელები), 2010 წელს კომუნიკაციის ამ ფორმას ინტერნეტ-მომხმარებელთა 68% იყენებდა, ხოლო 2011 წელს ინტერნეტ-მომხმარებელთა სოციალურ ქსელებში გაერთიანებულთა რიცხვმა 95%-ს გადაჭარბა. შეიცვალა პოპულარული ქსელებიც. პირველ ადგილზეა Facebook 90%-ით, მეორეზე Odnoklassniki.ru 31%-ით, დანარჩენებს უმნიშვნელო წილი უკავია. მომხმარებელთა დიდი ნაწილი რამდენიმე სოციალურ ქსელშია გაერთიანებული, მაგრამ ძირითადად Facebook—ს იყენებენ.

უნდა აღინიშნოს, რომ ქართველი მომხმარებელი დიდი აქტიურობით გამოირჩევა შეკყენ-ს მოხმარებაშიც. ეს მედია გახდა კავშირის ერთ-ერთი მთავარი საშუალება არა მარტო საზღვარგარეთ მცხოვრებ მეგობრებსა და ნათესავებს შორის, არამედ საქართველოში და ერთსა და იმავე ქალაქში მცხოვრებთა შორისაც. მას დიდი აქტიურობით იყენებენ კავშირისათვის და რეალურ დროში უფასო საუბრისათვის.

ნიშანდობლივია, რომ საქართველოში ინტერნეტ-ბიზნესის განვითარების მთავარი შემაფერხებელი გარემოება, მაინც კომპიუტერების უკმარისობაა, განსაკუთრებით, რეგიონებში. ინტერნეტ-პროგრამები დღითიდღე იხვენება, იქმნება ახალი პროგრამები, რაც ახალ შესაძლებლობებს სძენს მას, მაგრამ ის რომ ყველასათვის იყოს ხელმისაწვდომი, ჯერ კომპიუტერიზაცია უნდა მოხდეს, მერე ინტერნეტის გაყვანა უნდა იყოს ხელმისაწვდომი მოსახლეობისთვის. ყოველთვის, მაგრამ დღეს განსაკუთრებით, ბიზნესის წინსვლისათვის მთავარია გასაღების ბაზარი. შესაბამისად, ინტერნეტის ბაზარი, კლიენტურა ინტერნეტ-მომხმარებელია.

თანამედროვე საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებმა მძლავრი ბიძგი მისცა არა მხოლოდ საზოგადოების პროგრესს, არამედ გახდა მანამდე უცნობი ნეგატიური პროცესების წარმოშობისა და განვითარების სტიმულატორი.

კომპიუტერულ ტექნოლოგიებს აქვთ დიდი პოტენციალი როგორც პროგრესის, ისე ბოროტად გამოყენებისათვის, ამიტომ ინფორმაციის ან კომპიუტერული სისტემის ხელყოფა და მისი ბოროტად გამოყენება თანამედროვეობის ერთ-ერთი პრობლემაა. კიბერდანაშაული ყველაზე მეტად გავრცელებულია საბანკო და საფინანსო სექტორში.

ევროპოლის მიერ გამოქვეყნებული მონაცემების მიხედვით, ყოველწლიურად ევროკავშირის მოქალაქეები საბანკო ანგარიშებიდან 1,5 მილიარდ ევ-

როს კარგავენ. საკრედიტო ანგარიშებიდან ფულის მოპარვა ძირითადად ამერიკის შეერთებული შტატებიდან ხდება. ევროკავშირში მიღებული უსაფრთხოების ზომების, სპეციალური კოდისა და ჩიპის გატეხვა საკმაოდ ადვილია ამერიკაში, ვინაიდან ამერიკის შეერთებული შტატების ბანკომატები უსაფრთხოების მაღალ ზომებს არ აკმაყოფილებს. პრობლემის გადაჭრის მიზნით აუცილებელია უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტის ამოქმედება, რაც დიდ თანხებთანაა დაკავშირებული.⁴ კომპიუტერული და ინტერნეტ-დანაშაულის ზოგიერთი სახეობა:⁵

- **Cyber Terrorism** - კიბერტერორიზმი - ერთი ქვეყნის მიერ მეორე ქვეყნის ინფორმაციულ სივრცეში შეჭრა და დამნაშავისათვის სასარგებლო ინფორმაციის განთავსება ან ისეთი ქმედებების ჩატარება, რომელიც გამოიწვევს ქვეყანაში ეკოლოგიურ, ფინანსურ და სხვა სახის კატასტროფებს.
- **Cyber Warfare** - კიბერომი - ერთი ქვეყნის მიერ მეორე ქვეყნის ინფორმაციულ სივრცეში შეჭრა და დამნაშავისათვის არასასურველი ინფორმაციის წაშლა, ან საინფორმაციო საშუალებების მწყობრიდან გამოყვანა და ტერორიზირებული ქვეყნისათვის არასასარგებლო ან არასასურველი ინფორმაციის განთავსება, რაც ამ ქვეყნის კეთილდღეობაზე უარყოფითად აისახება.
- **Cyber Harrasment** - კიბერდევნა და შეურაცხყოფა - პიროვნების პირად კომპიუტერში ან სამსახურის ქსელში მისთვის შეურაცხყოფელი ინფორმაციის განთავსება გართობის, რეპუტაციის შელახვის, შავი PR-ის ან რაიმე ფორმით მოგების მიზნით.
- **Cyber Drug Trafficking** - კიბერ ნარკო ტრეფიკინგი - ნარკოტიკების ბაზრების ათვისება ინტერნეტ ქსელების მეშვეობით.
- **Spam** - ნაგავი, სიბინძურე - ადრესატის ნებართვის ან მოთხოვნის გარეშე, კომერციული მოგების მიზნით, საინფორმაციო-მარკეტინგული დანერგვის მცდელობა და მრავლობითი (არაპერსონალური) იმეილების გაგზავნა, რაც საერთაშორისო ქსელში არაკანონიერად მიიჩნევა; სპამი ინტერნეტ-დანაშაულის მეტად გავრცელებული და, როგორც წესი, დაუსჯელი სახეობაა.

მიუხედავად მსოფლიო ფინანსური ორგანიზაციების მცდელობისა, უსაფრთხო გახადონ პლასტიკური ბარათები, დღევანდელ ელექტრონულ საგადასახადო სისტემაში არსებული ხარვეზების გამო, ფართოდ გავრცელდა პლასტიკური ბარათებით ან ბარათებიდან ფულის ქურდობა.

კომპიუტერული დანაშაული განვითარებისა და გავრცელების გამო, მსოფლიოში ნარკოტიკებითა და იარაღით ვაჭრობის შემდეგ ყველაზე “შემოსავ-

ლიანად” ითვლება. აშშ სახელმწიფო დეპარტამენტისა და დაზვერვის ცენტრალური სააგენტოს (CIA) მონაცემებით, აშშ-ში კომპიუტერულ დანაშაულთა შედეგად მიყენებული ზარალი წელიწადში საშუალოდ 5 მლრდ დოლარია, საფრანგეთში - 1 მილიარდი ევრო, გერმანიაში კი - 4 მლრდ ევრო.

ყურადღებას იპყრობს კომპიუტერულ დანაშაულთა ზრდის მაჩვენებელიც: კიბერდანაშაულთა რიცხვი მსოფლიოში ყოველწლიურად 30-40%-ით მატულობს. აღსანიშნავია, რომ კიბერდანაშაულებათა კუთხით პირველ პოზიციას 35%-იანი მაჩვენებლით აშშ იკავებს, მეორე ადგილზეა ჩინეთი 30%-ით, მესამეზე ბრაზილია (14,3%), სადაც განსაკუთრებული კომპიუტერული ვირუსებია გავრცელებული, მეოთხეზე - რუსეთი (4,1%), ხოლო მეხუთეზე შვედეთი (3,8%).⁶

აღნიშნული ქმედებებისაგან თავის დაზღვევის მიზნით, მიგვაჩნია, რომ აუცილებელია კომპიუტერის, ინტერნეტისა და ელექტრონული კომერციის მომხმარებლებმა გაითვალისწინონ კიბერდანაშაულისაგან თავის დაცვის მსოფლიოში აპრობირებული ზოგიერთი ხერხი, კერძოდ:

- გამოიყენონ მხოლოდ ელექტრონული სერტიფიკატებისა და მონაცემების გადაცემის უფასო პროტოკოლები;
- არასოდეს არ გადასცენ გამყიდველების პლასტიკური ბარათების რეკვიზიტები და პირადი საპასპორტო მონაცემები (ამ ტიპის პროცედურების ჩასატარებლად არსებობს ბილინგი და ავტორიზებული სერვერები);
- ყოველთვის მიიღონ ზუსტი ინფორმაცია იმ კერძო პირზე ან ორგანიზაციაზე, რომელთაგანაც აპირებენ საქმიანი ურთიერთობის დამყარებას.
- მაქსიმალურად ეცადონ გამოიყენონ საკრედიტო ბარათები ფულის სწრაფად და ადვილად დაბრუნების მიზნით. მიზანშეწონილია ისეთი პლასტიკური ბარათების გამოყენება, რომელთაც აქვთ დაზღვევის პოლისი, რათა კრიმინალურმა ქმედებამ არ გამოიწვიოს თქვენი ფინანსური კრახი.

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს კომპიუტერული დანაშაულის რაოდენობა და მასშტაბები მნიშვნელოვნედ ჩამორჩება რუსეთის მასშტაბებს, ჩვენთანაც იქნა აღრიცხული რამდენიმე შემთხვევა.

კიბერდანაშაულთან წარმატებით ბრძოლისათვის ქართველმა იურისტებმა შექმნეს საკანონმდებლო პაკეტი. კერძოდ, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 35-ე თავში “კომპიუტერული დანაშაული” არის სამი მუხლი - 284, 285 და 286, რომლებიც ითვალისწინებენ ისეთ კომპიუტერულ დანაშაულს, როგორცაა კომპიუტერულ ინფორმაციასთან არამართლზომიერი შელწევა, ეგმ-ის (ელექტროგამომთვლელი მანქანის) დამაზიანებელი პროგრამის შექმნა, გამოყენება ან გავრცელება და ასევე ეგმ-

4 <http://euobserver.com/tickers/118429>

5 Cyber Rules: Strategies for Excelling at E-Business by Thomas M. Siebel, Publisher: Currency 304 pages forth edition 2008.

6 www.symantec.com

ის სისტემის ან მათი ქსელის ექსპლუატაციის დარღვევა.

კიბერდანაშაული მნიშვნელოვან როლს ასრულებს პოლიტიკურ სფეროშიც (გავიხსენოთ, თუნდაც 2008 წლის კიბერომი რუსეთსა და საქართველოს შორის).

კიბერდანაშაულთან ბრძოლა დიდ სირთულეებთანაა დაკავშირებული. მისი გადაწყვეტა მსოფლიო თანამეგობრობის ერთიანი ძალისხმევით უნდა მოხდეს. ყველა ქვეყანას და, მათ შორის საქართველოს, ამ საფრთხის თავიდან ასაცილებლად უცილობლად სჭირდება შესაბამისი სტრატეგიის შემუშავება.

საერთაშორისო მასშტაბით კიბერდანაშაულთან ბრძოლის საქმეში მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო ნაბიჯი იყო 2001 წლის 23 ნოემბერს ევროსაბჭოს კონვენციის მიღება „კიბერდამნაშავეობასთან ბრძოლის შესახებ“, რომელიც განსაზღვრავს კიბერნეტიკულ დანაშაულთა იმ სახეობებს, რომლისთვისაც ნევრმა ქვეყნებმა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა უნდა დაადგინონ. ამ დოკუმენტით მსოფლიო თანამეგობრობის მიერ შემუშავდა ერთიანი პოზიცია იმის შესახებ, თუ რომელი ქმედებები უნდა იქნეს კრიმინალიზებული და რა ფორმით განხორციელდეს თანამშრომლობა კიბერდანაშაულთან საბრძოლველად.

ევროსაბჭოს კონვენციის მოთხოვნებით, შესაბამისი ცვლილებები განხორციელდა საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსსა და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში. კერძოდ, ამგვარი დანაშაული დასჯადი გახდა ფიზიკური და იურიდიული პირისათვის; შეუსაბამო მუხლები შეიცვალა ახალი, თანამედროვე ურთიერთობებზე მორგებული მუხლებით (მაგ., საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში არსებული კომპიუტერული დანაშაულის მარეგულირებელი ნორმებით დასჯადი გახდა კომპიუტერულ სისტემაში უნებართვოდ შეღწევა, ინფორმაციის გამოყენება და სისტემის ხელყოფა; დაზუსტდა ძველი და დაემატა ახალი ტერმინები; 158-ე მუხლი ჩამოყალიბდა ახალი რედაქციით და სხვ.).

კიბერდანაშაულის ეფექტური გამოძიებისათვის გაიზარდა საგამოძიებო ორგანოების უფლებები. ცვლილებები შევიდა საქართველოს კანონებში „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ და „ელექტრონული კომუნიკაციების შესახებ“. დადგინდა ინტერნეტურთიერთობების მონიტორინგი, რომელიც გულისხმობს:

1. ოპერატიულ საქმიანობას ვირტუალურ სივრცეში;

2. ღია და დახურული ხასიათის ინტერნეტ-ურთიერთობებზე დაკვირვებას და მათში მონაწილეობის მიღებას;

3. ნამდვილი ან ფიქციური სახელით მონაწილეობას და სხვა.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, აშკარაა საქართველოს მიერ ამ პრობლემის აღიარება და დასაფასებელია, როგორც განხორციელებული ქმედებები, ისე სტრატეგიის ჩამოყალიბება და ევროპის ქვეყნებთან თანამშრომლობა, მაგრამ ფაქტია ისიც, რომ კანონ-

მდებლობაში შესული ცვლილებები არასაკმარისია. მხოლოდ საკანონმდებლო ცვლილებებით სასურველ შედეგს ნაკლებად მივიღებთ. ამისათვის საჭიროა ფინანსები, უფრო დიდი მონდომება და ინფორმატიკის სპეციალისტთა და სამართალმცოდნეთა ერთობლივი თანამშრომლობა.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Гречков В.Ю. Современное состояние и перспективы электронной коммерции (маркетинговый подход). Журнал: “Маркетинг в России и за рубежом”. №6 / 2003. №4.
2. Туватова В.Е. Использование интернет-технологий в маркетинге туризма. журнал: “Маркетинг в России и за рубежом. №2 / 2005.
3. www.facebook.com
4. www.ebizmba.com
5. <http://euobserver.com/tickers/118429>
6. Cyber Rules: Strategies for Excelling at E-Business by Thomas M. Siebel, Publisher: Currency 304 pages forth edition 2008.
7. www.symantec.com

სოციალური მედია დიდი პოპულარობით სარგებლობს. უკვე რამოდენიმე წელია სოციალური ქსელები ინტერნეტ-მარკეტინგის მნიშვნელოვან ნაწილად იქცა. ვებ-საიტი კომპანიას ეხმარება ცნობადობის გაზრდაში. იგი საზოგადოებასთან და მიზნობრივ ჯგუფებთან ერთად კომუნიკაციის დამყარების ერთ-ერთი ეფექტური საშუალებაა და კომპანიის წარმატების აუცილებელ პირობად იქცა. ასევე დიდი ყურადღება ექცევა საიტის დიზაინსა და სტრუქტურასაც. საინტერესოა ის ფაქტიც, რომ ინტერნეტის მომხმარებელთა რაოდენობასთან ერთად იზრდება მოხმარების სიხშირეც.

უნდა აღინიშნოს, რომ კომპიუტერულ ტექნოლოგიებს აქვთ დიდი პოტენციალი როგორც პროგრესის, ასევე ბოროტად გამოყენებისათვის, რაც თანამედროვეობის ერთ-ერთი პრობლემაა. კიბერდანაშაული ყველაზე მეტად გავრცელებულია საბანკო და საფინანსო სექტორში. უნდა აღინიშნოს, რომ კომპიუტერული დანაშაულის მაჩვენებელი მსოფლიოში ყოველწლიურად მატულობს.

საქართველოში კომპიუტერული დანაშაულის რაოდენობა მნიშვნელოვნად ჩამორჩება თავისი მასშტაბებით რუსეთს, თუმცა ჩვენთანაც დაფიქსირდა რამოდენიმე შემთხვევა. ამ საფრთხის თავიდან ასაცილებლად საქართველოს სჭირდება შესაბამისი სტრატეგიის შემუშავება.

The social networks and cybercrime

The social media is very popular today. The social networks have been the important part of the internet-marketing for several years. Web-sites help the companies to increase their awareness. It is one of the affective form of the communication of society. It's become one of the main reasons for becoming the successful company. The design and the structure of the sites are also very important. It's interesting that the internet users as well as it's using frequency are growing.

The computer technologies may be used for progressing and someone may abuse it. Computers have great potential for progress as well as unauthorized use. That's why the encroachment of modern nesting information or computer system is the one of the biggest problem. Cyber-crimes are the most widespread in banking and financial sector. It should be noted that the growth rate of computer crime in the world is increasing every year.

Georgia is behind Russia in its scale by the number of computer crimes. But there are a couple of cases of them. In order to avoid the crimes we need an appropriate strategy.